

Borja BAGUNYÀ
Plantes d'interior
Barcelona: Empúries, 2011

Sap que ha d'escriure la ressenya sobre el llibre convingut i prova d'ordenar els pensaments que es repeteixen constantment i algunes idees que en podrien enterbolir la redacció més que no pas enriquir-la. Ha de tapar una mica (l'estratègia acostumada: amagar la pols sota l'estora) les prevencions d'inexpert objectivament desautoritzat o, posem que fos, de Crític Consagrat. O no, diguem que ha de fer lluir amb tota impunitat una seguretat molt seva. És igual, o que ha de procurar ser honest i ponderat; fer servir les eines que li proporcionen una formació i una dedicació honrades (hom es treu el barret) per criticar el suc i el bruc de la cosa convinguda. Etcètera.

Dirà que a *Plantes d'interior*, Borja Bagunyà (Barcelona, 1982) juga al joc de les *metacoses*. I com a jugador avesat i expert –és jove, però la bona recepció dels títols anteriors *Apunts per al retrat d'una ciutat* (2004) i *Defensa pròpia* (2007) ens n'adverteixen–, la demostració i el recital que ofereix són sensorials, meravellosos, increïbles, virtuosisme pur. Però com que el joc escollit és menys popular que el futbol, el resultat es complica.

D'una banda, hi ha la tria d'uns elements per als contes que podem qualificar de corrents: personatges de la *common people* a qui passen coses més o menys sorprenents (gigantisme a «Una vida exemplar», que obre el volum, i obesitat mòrbida a l'excel·lent «Enèsima victòria de l'Imperi Romà», que el tanca); frustracions, traumes o insatisfaccions identitàries, sexuals, professionals i artístiques; preocupacions i contradiccions molt d'ara: crisis, pors, obsessions, etc. Els espais evocats corresponen a escenaris identificables amb la Barcelona contemporània, amb predomini dels espais tancats, la sensació d'angoixa, d'estranya inoperativitat que domina moltes situacions, per exemple «Deu ser la festa més gran a la qual hagis assistit mai». Tot i la multiplicitat d'accions, d'emocions i d'actituds, els personatges semblen reduïts a la passivitat d'una fotosíntesi capaç de metabolitzar-ho tot: «s'ha parlat dels personatges com a plantes d'interior» (p. 186), ens diu a «El llibre definitiu sobre Katherine Mansfield». Aquest conte és el més metaliterari de tots i, a diferència d'alguna altra crítica que considera que, juntament amb «Gran esperança blanca» I i II, «justifica la lectura del volum sencer» (Pere Antoni Pons, suplement de cultura del *Diari de Balears*, 17/IX/2011), a parer nostre és feixuc, redundant, pantanós: la gran capacitat narrativa de l'autor, indubtable, sembla

l'enemic mateix. El to de conversa sobre temes elevats i inefables és reeixit. Però amb el to no n'hi ha prou per mantenir l'interès. I les eternes notes al peu –la crítica al·ludida parla de la «destresa amb què [s'introdueixen]». De veritat? –exasperen. Si la intenció és més a prop del pastitx o de la paròdia que no pas de la metaverborrea de bo de bo, l'efecte que produeix no s'acosta a allò esperable d'aquests gèneres, ni a cap altra cosa agradablement inesperada.

De l'altra, hi ha les formes que fa servir per explicar tot això i que suposem que són fins a un cert punt el centre mateix de les preocupacions que es volen desenvolupar en el volum. En les citacions que encapçalen el recull, s'hi pot llegir una definició de *planta* : «dibuix de la planta o de la secció horitzontal d'un qualsevol dels pisos d'un edifici». En aquests contes s'hi combinen veus narratives, focalitzacions, registres i recursos diversos. Prenent l'al·lusió a l'edifici, en algunes narracions fa la sensació que només (o sobretot) es veuen els fonaments, les parets mestres, els envans, les canalitzacions i els circuits elèctrics, allò que suporta el text, i no la vida (o la falta de vida) que hi ha dins l'edifici. En canvi, en els contes en què tot això no és explicat, subratllat i repetit –que no vol dir que no hi sigui–, la qualitat de la prosa atrapa.

Hi ha un moment en el discurs monzonià a Frankfurt (2007) en què l'escriptor protagonista somia produir un text «que fos tot ritme –ritme, ritme!–» i que en el fons no digués res. Respecte a Monzó, Bagunyà opina amb raó que és un mestre perillós, i que per això cal anar amb compte amb les temptacions d'imitació (TN del 8/8/2011). A *Plantes d'interior* venç aquesta temptació, però el resultat costa de digerir. A diferència del text somiat per l'escriptor del discurs, *Plantes d'interior* diu moltes coses, potser en vol dir massa, i el ritme se'n ressent. Les provatures formals –especialment les notes al peu–, el dubte constant del narrador en alguns contes o els bucles narratius deuen buscar «ser exigents amb el lector» (del TN citat), però això no vol dir que el convencin, encara que sigui exigent.

Altres títols dels últims anys que han explorat propostes prou diversificades aconsegueixen resultats molt reeixits, que no es limiten en cap cas a la suposada simplicitat de fer «històries ben explicades», sinó que presenten discursos complexos sobre el com, el què, el per què... com vulguin, del fet literari. I fins i tot del que no és literari. Ja sigui des d'un treball lingüístic riquíssim i amb una pàtina d'humor ben paït (*Pòlvora del quatre de juliol* o *Escolta, Volòdia !* de Ramon Erra); des de l'ambició narrativa i conceptual, i que busca, o obté, alhora un públic (*Els jugadors de Whist*, de Pagès Jordà), o des de narracions que combinen una voluntat diguem-ne realista (*La força de la gravetat*, de Francesc Serés) amb la reflexió formal feta també a partir del joc de les *metacoses* que proposa Bagunyà (*Contes russos*, de Serés). I tots els afegits que calguin.

Josep Sanz Datzira

Uniiversitat de París-Sorbonne